

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

Sřední škola obchodu,
služeb a podnikání
a Vyšší odborná škola

Kněžskodvorská 33/A, 370 04 České Budějovice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 21. 07. 2013

Číslo DUMu: VY_32_INOVACE_16_CJL_I

Ročník: I.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Literatura

Tematický okruh: Literatura v době národního obrození

Téma: Josef Kajetán Tyl

Metodický list/anotace:

Seznámení s nejvýznamnějším představitelem českého divadelního života v době NO, J. K. Tylem, jeho pohnutým životem a vlasteneckým významem jeho her. Možné využít ve 4. ročníku jako opakování k ústní maturitní zkoušce.

První polovina 19. století

Vytváření **ochotnických společností**

Nejvýznamnější dramatici

Václav Kliment Klicpera

Josef Kajetán Tyl

Václav Kliment Klicpera

psal jen pro ochotníky

- Rytířské hry: **Blaník**
- Veselohry: **Hadrián z Římsů, Divotvorný klobouk**, tyto hry se hrají dodnes

Znáte pověst o Blaníku a blanických rytířích?

Co je to pověst?

Pokuste se tuto pověst vyprávět.

(v Blaníku spí vojsko svatého Václava, které přijde na pomoc, až bude českému národu nejhůř)

Josef Kajetán Tyl

Největší dramatik národního obrození

Obr. I

Vedl ochotnickou divadelní společnost:
tzv. **Kajetánské divadlo na Malé Straně**,
stalo se **střediskem národního života**

Pro zajímavost: zde se seznámil K. H. Mácha s Eleonorou Šomkovou.

Dramaturg českých představení Stavovského divadla

S osudy J. K. Tyla se můžete seznámit v románu
Františka Kožíka: Miláček národa.

Zajímavosti z Tylova života

- Po roce 1848 je mu znemožněna práce v Praze – pro jeho politické postoje – se společností ředitele Kullase směřuje do jižních Čech
- 1851-1852 hrála společnost v Jindřichově Hradci, Písku, Táboře, Vodňanech, v Českých Budějovicích jim odmítli dát povolení
- Pout' jižními Čechami s Zollnerovou společností – z Třeboně se Tyl už nemocný (tvrdnutí jater) vydává pěšky do Č. Budějovic
- Odmítá výhodnou pracovní nabídku v redakci v tiskárně v J. Hradci
- V Č. Budějovicích odehrají 25 představení
- Tyl už na lůžku pokračuje v cestě do Plzně – zde 1856 umírá

Čím byl zvláštní Tylův soukromý život?

V roce 1839 se oženil s herečkou a zpěvačkou Magdalenou Forchheimovou, která s ním čekala dítě. To se ale narodilo mrtvé a jeho žena další děti mít nemohla. Tyl brzy navázal intimní poměr s její mladší sestrou Annou. Vzniklo tak zvláštní soužití tří lidí. S Annou měl sedm dětí, které vychovávala manželka Magdalena. Nejmladší syn Josef Kajetán se narodil v roce 1856, krátce po Tylově smrti.

Strakonický dudák nejznámější Tylova hra

Proč právě dudák a příběh Švandy?

Dudáci na Písecku, Volyňsku a Strakonicku byli v národním obrození považováni za **projev** národní svéráznosti

Dílo mělo velký vliv i na další spisovatele, ve Švandovi viděli **symbol české osobitosti a odbojný typ** proti cizotě.

Tyl při zpracování vychází z povídky Jakuba Malého a z vlastní zkušenosti z pobytu na Strakonicku – zde se setkal s dudákem Čertem (možná předloha Švandy), který byl známý svým uměním a byl roku 1820 povolán zahrát císařovně Karolíně Augustě

Přečtěte si ukázkou a pokuste se charakterizovat hlavní postavy

Všímejte si, jak se vyjadřují, jak o sobě mluví apod.

„**Vocilka:** Servitore, signor musicanto, - poníženež ruce líbám.

Švanda: I, i nechte – copak vám to napadá!

Vocilka: Já dychtil už dávno po té chvíli, abych mohl svému nejslavnějšímu krajanovi tu nejhlubší poklonu udělat.

Švanda (živě): Vy jste Čech?

Vocilka: Och – a jaký! Doma to nemohli se mnou ani vydržet a radili mi, abych se podíval trochu do světa.

Švanda: A co nynčko děláte?

Vocilka: Chodím za vámi a poslouchám vaši nebeskou muziku. Roztrhal jsem tím tak říkáje své poslední boty – všecko z pouhé lásky k umění.

Švanda: To jste blážínek.

Švanda: Ale jste poctivý člověk?

Vocilka: Já? Jemináčku, jak mě tu vidíte, samá poctivost; kdybyste mě zkrájel, samá poctivost – a kdybyste mi chtěl milostivě tykat, měl bych taky pejchu.

Švanda: I pro mne – ale jakpak vám říkají?

Vocilka: Pantaleon Vocilka.

Švanda: Hezké jméno.

Vocilka: Anglické – sice by nebylo hezké. Já mu dělám taky čest.“(I)

Řešení

- Švanda – naivní, prostý hrdina, dobromyslný, symbol českosti
- Vocilka – světoběžník, protřelý, hamižný, neupřímný, sobecký

Tyto dvě postavy jsou protikladné

Další známé Tylovy hry

- **Lesní panna:** pohádková hra namířena proti tehdejšímu trendu opustit vlast a hledat štěstí v cizině – Americe (podobný motiv jako u Strakonického dudáka)
- **Fidlovačka:** odehrává se během oblíbené velikonoční pouti a slavnosti pražských ševců (píseň Kde domov můj zde poprvé zazněla, stala se naší hymnou, hudbu složil František Škroup)
- Hry ze současnosti: **Paličova dcera, Pražský flamendr**
- Historické hry: **Kutnohorští havíři, Jan Hus**

Citace, zdroje a literatura

- Obr. 1: VILÍMEK, Jan. *Soubor:Jan Vilímek - Josef Kajetán Tyl.jpg* - *Wikipedie* [online]. [cit. 14.08.2013]. Dostupný na WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Jan_Vil%C3%ADmek_-_Josef_Kajet%C3%AIn_Tyl.jpg
- (I) PROF. DR. HRABÁK, DR.SC., Josef a kol. *Průvodce po dějinách české literatury*. Praha: Panorama, 1978.
- CÍFKA, Stanislav a kol. *Literatura, Divadlo*. České Budějovice: Jihočeské nakladatelství, 1984.
- PROF. DR. HRABÁK, DR.SC., Josef a kol. *Průvodce po dějinách české literatury*. Praha: Panorama, 1978.